

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ: СТАЛИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ В ТУРБУЛЕНТНИХ УМОВАХ

Крамський Сергій Олександрович

*к.т.н, доц., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, Україна*

Автор досліджує, нові тренди управління соціально-економічною безпекою та аспекти що підвищують відповідальність за сталий розвиток держави. Глобальні процеси змушують державу брати на себе більшу роль у стимулюванні економічного зростання як на місцевому, так і на державному рівнях. Суспільство розуміє, що майбутнє України залежить від активності громад у забезпеченні сталого розвитку і управління соціально-економічною безпекою під час військового стану. Таким чином, державна влада повинна бути готова до сучасних викликів під час військового стану, мати необхідні навички для побудови сильних та конкурентоспроможних підприємств, установ та організацій.

Ключові слова: *управління соціально-економічною безпекою, сталий розвиток, публічне управління, самоврядування, адміністрування, турбулентність.*

The author explores new trends in socio-economic security management and aspects that increase the responsibility for the sustainable development of the state. Global processes force the state to take on a greater role in stimulating economic growth at both the local and state levels. Society understands that the future of Ukraine depends on the activity of communities in ensuring sustainable development and managing socio-economic security during martial law. Thus, state

authorities must be ready for modern challenges during martial law, have the necessary skills to build strong and competitive enterprises, institutions and organizations.

Key words: *socio-economic safety management, sustainable development, public administration, self-government, administration, turbulence.*

Сьогоднішній військовий вплив на бізнес-середовище України характеризується значною невизначеністю та турбулентністю на національному і глобальному рівні. У таких умовах традиційні методи забезпечення соціально-економічної безпеки вже не є ефективними, оскільки вони не забезпечують необхідної гнучкості, швидкості реакції та здатності адаптуватися до нових безпекових загроз. На теперішній час непередбачувані коливання на глобальних ринках, зростання конкуренції, часті зміни в законодавстві, нові форми зайнятості та демографічні зрушення створюють серйозні перешкоди для стабільного розвитку компаній та державного сектору. Відсутність науково обґрунтованої системи контролінгу в управлінні соціально-економічною безпекою призводить до зниження ефективності рішень, втрати стабільності, зростання соціальних ризиків та погіршення загальних показників діяльності підприємства. Тому нагальною потребою є розробка та вдосконалення механізмів управління соціально-економічною безпекою із використанням контролінгових механізмів і інструментів [1].

Основна складність полягає в тому, що багато підприємств не мають цілісної та злагодженої системи управління своєю соціально-економічною безпекою. Така система мала б не тільки виявляти та контролювати ризики, але й створювати умови для сталого зростання та ефективного використання людського потенціалу. Це дозволить підприємству стати більш адаптивним, гнучким та швидко реагувати на потенційні загрози у тому числі військові.

Головна мета дослідження полягає у розробці теоретичних засад та практичних рекомендацій для створення механізму управління соціально-економічною безпекою підприємства, який ефективно функціонував в умовах нестабільного і турбулентного зовнішнього середовища. Похідна мета – запобігти будь-яким негативним соціально-економічним змінам у діяльності підприємств та загрозам органів державної влади [2]. У динамічному та непередбачуваному зовнішньому середовищі соціально-економічна безпека підприємства набуває особливого значення в державі. Вона дозволяє компанії протистояти соціальним, економічним та ринковим викликам. Ключовим фактором збереження конкурентоспроможності стає здатність підприємства швидко адаптуватися до змін, своєчасно реагувати на загрози та раціонально використовувати свої ресурси. Соціально-економічна безпека сприяє гармонізації інтересів керівництва та співробітників, підтриманню позитивної атмосфери в колективі та забезпеченню сталого розвитку, навіть коли зовнішні обставини змінюються. Соціально-економічна безпека підприємства визначається як його комплексна захищеність від негативних впливів як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Це також означає здатність компанії оперативно нейтралізувати потенційні ризики або пристосовуватися до нових

умов без шкоди для своєї діяльності та сталості персоналу. У контексті соціально-економічної безпеки особливу увагу слід приділяти людському фактору. Ефективне управління трудовим потенціалом, створення сприятливих умов праці, забезпечення соціального захисту та розвитку персоналу є невід'ємною частиною загальної безпеки підприємства [3]. Соціально-економічна безпека підприємства – це стан, коли працівники захищені від будь-яких загроз, що можуть негативно вплинути на їхню кар'єру, соціальне становище чи рівень життя. Це означає, що потреби та інтереси колективу надійно оберігаються як від внутрішніх проблем, так і від зовнішніх викликів.

Дослідження автора вказує, що ця безпека є багатогранною і складається з економічних, соціальних, організаційних та управлінських аспектів, які тісно пов'язані між собою. Соціально-економічна безпека тісно пов'язана з контролінгом. Це тому, що саме контролінг надає інструменти для постійного збору, аналізу та оцінки інформації. Контролінг забезпечує системне відстеження таких чинників та оцінювання їхнього впливу, розробляючи інші сценарії реагування. Оцінка рівня захищеності відповідає за всебічне дослідження стану підприємства у соціальному та економічному аспектах. Він включає: аналіз кадрової, фінансової, організаційної та інформаційної стійкості; визначення можливих ризиків та загроз; дослідження можливостей ресурсного забезпечення; ідентифікацію соціальних й економічних негараздів. Контролінговий підхід дозволяє оцінювати вплив управлінських рішень на персонал, прогнозувати соціальні ризики, пов'язані з кадровими питаннями, та розробляти заходи для їх запобігання. Синергетичний ефект від поєднання контролінгу та управління соціально-економічною безпекою полягає у створенні цілісної системи, яка охоплює всі аспекти діяльності підприємства. Це дозволяє досягти такого стану, коли соціальні, економічні та ринкові ризики не є неконтрольованими факторами, а стають керованими елементами бізнес-процесів [4].

Практична реалізація цього підходу передбачає розробку конкретних методик, інструментів та процедур, які будуть інтегровані в існуючі управлінські процеси. Це може включати впровадження систем стратегічного планування, бюджетування, аналізу відхилень, оцінки ефективності діяльності, а також формування системи показників (KPIs), що відображають стан соціально-економічної безпеки. Важливою складовою є також розвиток інформаційно-комунікаційних систем, що забезпечують збір, обробку та аналіз даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [5].

Це допомагає швидко реагувати на небезпеки та підтримувати стабільну роботу компанії. Запропонована система управління соціально-економічною безпекою базується на взаємопов'язаних процесах планування, контролю, аналізу та прогнозування для постійного збору, аналізу та оцінки інформації. Центральним елементом цієї системи є створення єдиної інформаційної бази [6]. Вона забезпечує безперервний моніторинг показників безпеки та дозволяє

використовувати аналітичні методи для моделювання різних можливих сценаріїв розвитку подій. Така система забезпечує не лише виживання, але й динамічний розвиток, підвищуючи загальну стійкість та конкурентоспроможність компанії на довгострокову перспективу. Вона є фундаментом для стійкого функціонування та розвитку в умовах військового стану і сталих трансформацій. Щоб ефективно забезпечити таку безпеку, потрібно ретельно аналізувати всі можливі ризики, як всередині компанії, так і ззовні. Важливо також оцінювати стан команди, фінансове здоров'я підприємства, особливості його культури та загальну соціальну стабільність працівників [7].

Оптимізація механізму керування соціально-економічною захищеністю за допомогою контролінгу створює умови для довготривалої стабільності підприємства та його спроможності пристосовуватися до змін зовнішнього середовища. Застосування інформаційно-аналітичних систем, планування, контролю та передбачення дозволяє не лише реагувати на поточні загрози, а й ухвалювати стратегічні рішення, спрямовані на зміцнення економічної стійкості, підвищення соціального захисту персоналу та забезпечення конкурентоспроможності підприємств, установ та органів державної влади [8].

Такий підхід дозволяє не тільки зберегти, але й розвивати людський потенціал. Зовнішнє середовище являє собою джерело незмінних коливань, які вимагають налаштування: економічні спади, політичні та законодавчі зміни, технологічні новації, соціальні трансформації та безпекові ризики. Таким чином, запропонований механізм керування соціально-економічною захищеністю компанії презентує сучасне бачення системи управління соціально-економічною безпекою державних підприємств, де контролінг виконує інтеграційну та стабілізуючу ролі до органів публічної влади в Україні.

Список літератури:

1. Захарченко О.В. Сталий інноваційний розвиток морських портів у вимірі безпекових загроз і турбулентності. Грааль науки. № 57. 2025. С.281-293.
2. Дарушин О.В. Аналіз сталого розвитку громад і територій в турбулентних умовах: глобальний та національний досвід. Грааль науки. № 58. 2025. С.389-400.
3. Целлер В.І. Модель розвитку інвестицій та управління інноваціями в логістиці під час безпекових загроз. Цифрова економіка та економічна безпека. № 5(20). 2025. С.142-149.
4. Захарченко О.В. Моніторинг сталого розвитку громад і територій в турбулентних умовах: управління соціально-економічною безпекою. Грааль науки. № 59. 2025. С.443-456.
5. Tseller V.I. Economic optimization and strategic resilience of multimodal logistics networks in Ukraine: an economic analysis of the efficiency deficit in turbulence. Економіка та суспільство. 2025. No 80. 1-7.
6. Дарушин О.В. Еволюція електронного урядування сталого розвитку послуг у вимірі турбулентності. Київський економічний науковий журнал. № 9. 2025. С.143-148.
7. Zakharchenko O.V. Analysis of the economic dynamics of the functioning of shipping and maritime transport chartering in Ukraine. Grail of science. № 46. 2024. P.309-318.
8. Darushin O.V. A comprehensive approach to the operation of vessels within the framework of economic and production freighting in conditions of uncertainty of the parameters of transport processes. Grail of science. № 47. 2024. P.197-204.